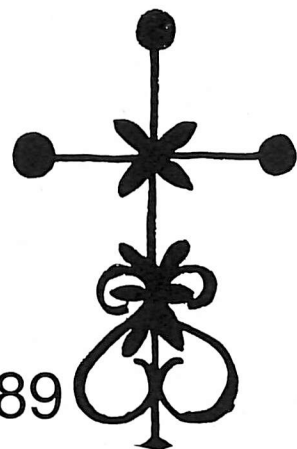

TARVAS

KOTISEUTULEHTI

N:o 1, 1989

Toimittanut Kalervo Mäkinen

Julkaisijat Tarvasjoen kunta ja seurakunta

Tarvasjoen posti 100-vuotta

Postihallituksen kiertokirje N:o XXII vuodelta 1889 sisälsi seuraavan ilmoituksen: "Keisarillisen Senaatin antamalla luvalla avataan 1 p. ensitulevaa heinäkuuta seuraavat uudet postitoimistot, nimittäin Turun ja Porin läänissä: postiasemat Turun asemahuoneella, sekä Nakkilan pitäjässä ja Euran, Jämijärven, Kiukaisten, Kosken ja Askaisten kappelissa.

Postiasemat tulevat kuulumaan: Euran kappelin postiasema Kyrön postitoimituksen alle ja vaihtamaan postia Someron ja Marttilan kanssa. Kosken kappelin postiasema Someron postitoimituksen alle ja vaihtamaan postia Marttilan ja Kyrön kanssa."

Kaikki edellä mainitut uudet postiasemat ovat ennen löytyvien postiteiden varrella, jonka tähden posti niistä ja niihin kuljetetaan seuraavan postiaikataulun numeron mukaan: Euran ja Kosken kappeliin postin kanssa joka kuljetetaan N:o 8 mukaan.

Tämä postitoimistojen tiedoksi ja noudatettavaksi ilmoitetaan Helsingissä 21 p. kesäk. 1889.

Hj. Lagerborg."

Tämän kiertokirjeen luvalla alkoi Tarvasjoen postiasema toimintansa 100-vuotta sitten. Postin otti tietävästi alusta asti hoitaakseen seurakuntaan 1890 kanttoriksi tullut Johan Viktor Heerman. Hän myös järjesti tilat postille omasta asunnostaan ja suoritti postin jakelun ja lajittelun. Tilaston mukaan tuona vuonna kulki Euran kappelin postin kautta 18222 sanomalehteä, 2345 kirjettä ja 429 postikorttia.

Postin kulku Tarvasjoella ennen postiasemaa

Ruotsi-Suomen valtakunnan hallituksen määräyksellä 2. 6. 1638 sai Steen von Steenhausen tehtäväksi järjestää Suomen postilaitos. Hän määräsi Suomeen saapuvan ja lähtevän postin keskuspaikaksi Turun, josta haaraui kolme postilinjaa: ensimmäinen Rauman ja Porin kautta Ouluun, toinen Hämeen vanhaa härkätietä Hämeenlinnaan ja sieltä Viipuriin sekä kolmannen vanhaa Viipurintietä Helsingin kautta rannikko Viipuriin, josta reitit haaraui silloin valtakuntaan kuuluneisiin Käkisalmeen ja Narvaan. Näin pitäjämme halki jo varhaisesta keskiajasta asti kulkenut Härkätie oli myös varhaisin postin kuljetusreitti. Härkätieellä postia kuljettivat postitalonpojat, jotka valtion kanssa tekemänsä sopimuksen mukaan sitoutuivat huolehtimaan postin kuljetuksesta korvausta vastaan. Lisäksi sopimus takasi vapautuksen ruoturasituksesta, kyytivelvoitteesta ja sotaväen majoituksesta.

Varakkaimmat postitalonpojat eivät aina itse kuljettaneet postia, vaan palkkasivat postirenkejä. Postinkuljetus oli hyvin vaativaa. Postin välineinä oli postilaukku, jonka sisällä oli postisäkki. Lisäksi hänellä oli postitorvi, jolla ilmoitettiin postin saapuminen ja vaadittiin tietä, jota postille

Tarvasjoen postitoimipaikka 1920-luvulla kanttori Heermannin talossa. (Koskiranta)

Näissä Kosken vanhoissa tiloissa posti toimi vuosina 1949–1959.

oli aina annettava. Jalkapostin piti kulkea peninkulma kahdessa tunnissa ja ratsain tunnissa. Teiden parannuttua aikataulu kiristettiin puoleentoista peninkulmaan. Ohjeissa määrättiin: "Elköön kukaan postirenki rohjetko jäädä tielle puhelulla tai rupatuksella viivytettäväksi, olkoon kenen kanssa tahansa, vaan juoskoon kiireen kautta. Ken ei sitä tee, rangaistakoon neljän viikon vesileipävankeudella."

Tarvasjoella ei liene ollut koskaan postitalonpoikia, vaan lähimmät olivat Marttilan Vättilässä ja Liedon Tootulassa. Lukkarien velvollisuuteen kuljettaa hiippakunnan postia seurakunnasta seurakuntaan papit usein liittivät myös muun postin tuonin seurakuntaan. Kirjeitä taas useimmiten lähetettiin matkamiesten mukana ja henkilöltä toiselle. Vasta 1800-luvun puolivälissä, kun ensimmäisiä sanomalehtiä alettiin tilata pitäjään, postin kulun merkitys kasvoi. Näitä kertoo saarnaaja Adolf Lindman tulleen 1858 nykyiselle Tarvasjoelle 20 lehtivuosiskertaa.

Vielä vuonna 1860 postitoimipaikkoja oli koko maassa vain 40 ja postilinjojen yhteenlaskettu pituus oli vajaa 6000 km:ä. Postitalonpoikien tilalle valtio palkkasi 1. 5. 1845 erityisiä posteljooneja, jotka kestikievereista saadulla hevoskyydillä matkasivat konttorien väliä. Maan eri osien välillä oli suuria eroja postin palvelutasossa aina 1800-luvun loppupuolelle asti, jolloin rautatiet mullistivat postin kuljetuksen.

Turun-Toijalan radan valmistuminen muutti postin kuljetuksen Tarvasjoellakin. Yleinen kuntakokous päätti Marttilassa 14. 8. 1876 "tarjota vähemmän vaativalle toimitettavaksi yhden vuoden tahi 1877 kululla, niin että postimies ottaa joka tiistaina postin junasta Kyrön asemapaikasta postin ja vie sen heti viipymättä läpi Kari-naisten kappelin, Euran kappelin ja Marttilan emäseurakunnan läpi aina Kosken kappelin Tuimalan kylään saakka ja pysähtyy Tilkaisten Rustholliin, Euran Simolaan, Tiipilään, Marttilaan, Ollilan Kaunelaan, Kosken Sulkalaan ja toimittaa näistä paikoista postin takaisin joka torstai ja sunnuntai, ja antoi kauppias Kaarle Tähtinen halvemman tarjouksen kolmesataaviisi (305,-) markkaa vuodesta, mikä hyväksyttiin."

Seuraavana vuonna sama kuntakokous anoi postitoimipaikan perustamista Kyrön "pysähtylään" ja postin kuljettamista valtion kustannuksella Kyröstä Euran kappelin kirkon kautta Marttilan pitäjän läpi Somerolle ja sieltä Vihdin postikonttoriin kahdesti viikossa edestakaisin" niin tasaisella väliajalla kuin mahdollista". Kyrö sai postin seuraavana vuonna ja Marttila 1884. Postin kulkureitti Kyröstä Somerolle myös muodostui. Reitti täydentyi sata vuotta sitten Euran ja Kosken postiasemien perustamisella.

Postiverkon kehittyminen paransi elinkeinoelämän toimintamahdollisuuksia. Samaan aikaan ns. tavallisenkin kansa alkoi tarvita entistä

enemmän postinkuljetusta. Maaseutu oli muuttumassa. Metsäteollisuuden kehitys toi maaseudulle rahaa ja lisäksi tarvetta yhteydenpitoon paikkakunnan ulkopuolelle. Maaseutu kävi kauppaa ja kaupallistui. Maalta kaupunkeihin muutto ja siirtolaisuus lisäsivät nekin kirjeenvaihdon tarvetta. Luku- ja kirjoitustaito kehittyi kansakoululaitoksen myötä. Kaikkiaan kirjeenkirjoittajia ja sanomalehdenlukijoita oli entistä enemmän.

Postilaitos pyrki nopeasti parantamaan maan postioitoa, mutta taloudelliset mahdollisuudet olivat rajalliset. Postikonttorien, joiden kaikki menot valtio maksoi, tilalle pyrittiin perustamaan postitoimistoja ja -asemia. Niitä hoitamaan haettiin sivutoimenaan joku paikkakunnan virkamies, joka vielä järjesti toimistolle tilatkin. Tarvasjoelta tähän tehtävään suostui kanttori, joka aina hyvätahoisena ja avuliaana nautti kaikkien luottamusta.

Suomen postilaitos on aina ollut hyvin edistyskellinen. Tästä kertoo mm. se, että kun Englanti ensimmäisenä maana maailmassa otti käyttöön postimerkit 1840, Suomi siirtyi siihen toisena 1845. Vuosi postiaseman tulosta Tarvasjoelle annettiin ns. postimanifesti, jolla Suomen postilaitos määrättiin Venäjän sisäministeriön alaisuuteen. Tästä syystä vuosina 1900–1901 suomalaiset postimerkit korvattiin venäläisillä. Manifesti kuottiin vasta vähän ennen itsenäistymistä.

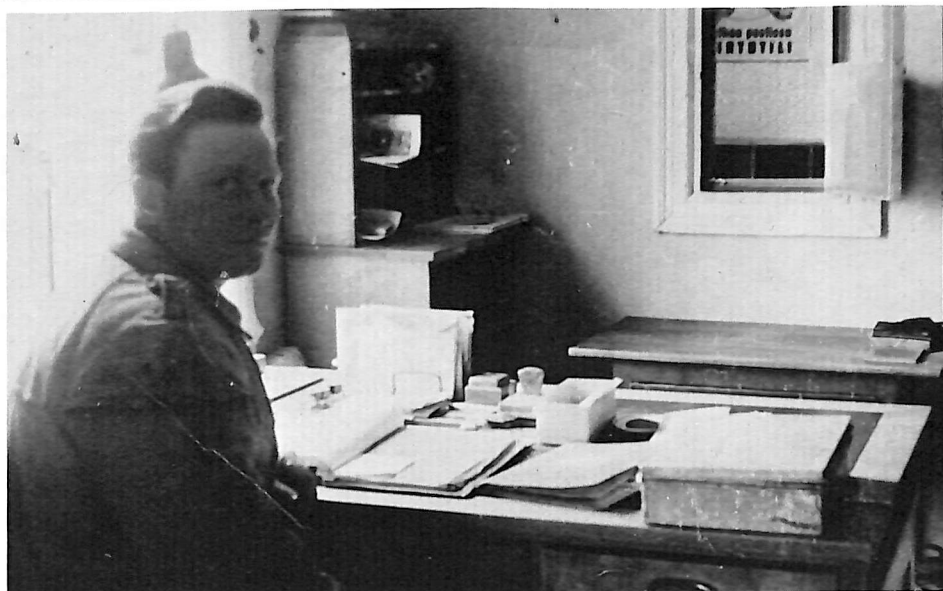
Tarvasjoen postin historiaa

Euran kappelin postiasema toimi siis Kyrön ylitoimipaikan alaisuudessa, jonka kautta tilitykset kulkivat. 1. 6. 1910 Euran postiaseman nimi muutettiin Tarvasjoeksi ja seuraavana vuotena 1. 6. 1911 sen asema korotettiin 2 luokan postitoimitukseksi. Tällöin myös kanttori Heerman sai virallisen postinhoitajan nimityksen.

Posti Kyröstä kulki hevoskyydillä. Postin kuljettajat olivat muistinkin mukaan marttilalaisia. Heistä muistetaan ainakin August Aaltonen, josta myöhemmin tuli Tarvasjoelle Horristen Uudentalon isäntä, Urho Broman ja veljekset Arvo ja Viljo Valta. Aamulla posti lähti Ollilasta 04.30 kulkien härkätietä Tarvasjoelle, josta matka jatkui Kyröön. Kyrössä polle sai ansaitun lepohetken ja heiniä eteensä sillä aikaa, kun junasta tullut posti lajiteltiin. Takaisin posti ehti Ollilaan n. klo 17 vähän kelistä riippuen. Alkuun posti kulki vain kolme kertaa viikossa, mutta jo 10-luvulla kuutena päivänä. Välillä 1. 1. 1917–1. 4. 1919 Tarvasjoki oli alistettu Paimion ylitoimipaikan alaisuuteen, mutta palasi taas Kyrön alle, kunnes 1. 6. 1946 alistussuhde siirtyi Turkuun.

Kyröstä tuleva postinkuljetuslinja siirtyi uuteen aikakauteen 1928, kun postia ryhtyi kuljettamaan autolla Viljo Valta. Aivan uuden suunnan tai paluun entiseen sai postin kulku, kun 1935 aloitti postiauto reitin Turku-

Postinhoitaja Ahti Koskinen työpöydän ääressä 1950-luvulla.

–Somero–Helsinki. Vielä senkin jälkeen Suurilan puoli sai postinsa Kyrön suunnasta, jolloin postia kuljetti mm. Unto Aalto.

Kanttori Heermanin jälkeen sai postinhoitaja nimityksen lyhyt aikaisesti Bertta Kari 31. 5. 1919, Maria Elina Mäkinen 22. 12. 1919, ja Anna Maria Kuukkala 3. 2. 1920. Tuolloin postin muistetaan toimineen mm. rukoushuoneella. Takaisin kanttori Heermanille posti palasi, kun Lyydia Miina Heerman myöh. Koskiranta nimitettiin postinhoitajaksi 20. 11. 1920. Hän hoiti postia vuoteen 1949, mm. vaikeat sotavuodet. Tuona aikana postilaitos kehittyi valtavasti. Esimerkiksi kirjeiden ja korttien määrä kasvoi 21000–70000 ja tilattujen sanomalehtien määrä 137592–593400. Samanaikaisesti postin toimintaan tuli nykyiset pankkitoiminnan piirteet ja rahaliike kasvoi valtavasti. Tuolloin posti oli auki kaikkina päivinä, myös sunnuntaisin.

Lyydia Koskirannan luovuttua postinhoitajan virasta posti muutti talvelta 1949 Ahti Koskisen kiinteistöön. Postinhoitajan nimityksen Ahti Arvo Aukusti Koskinen sai 1. 4. 1849. Hänen rakennettua postille uudet tilat muutettiin 1. 1. 1960 Tarvasjoki pos-

titoimistoksi ja saman vuoden puolivälissä Tarvasjoki tuli myös sähkösnomaliikenteen piiriin. Postititoimistolle ei heti määrätty hoitajaa, vaan virkaa hoiti väliaikaisesti mm. Valtteri Virta. 8. 8. 1964 postinhoitajaksi viimein nimitettiin Aune Elma Jokinen. Häntä seurasi 18. 11. 1969 Olavi Fabian Kuusisto, joka ei kuitenkaan tainnut koskaan virassaan toimia. Seuraavaksi virkaan nimitettiin Aino Elsa Reini 13. 5. 1975. Nykyisin virkaa hoitaa Mirja Tuominen.

Tarvasjoen muututtua postititoimistoksi 1960 sen alaisuuteen kuului Marttilan postiasema, kunnes se 1978 muuttui myös postititoimistoksi ja siirtyi Someron alaisuuteen. Tarvasjoen alaisiksi jäi 1. 3. 1962 Suurilaan perustettu postiasema I ja Prunkilan postiasema vuosina 1963–1976 toiminut Liedonperän postiasema II sekä Killalan postipysäkki. Näiden lisäksi Tarvasjoen alueelle on jo 1940-luvulta asti tullut ns. Uiton postipiiri Auran postititoimiston alueelta. Suurilan postiasema toimi ensin Kuukkalan kaupan tiloissa, jossa hoitajana toimi Aino Reini. Vuonna 1968 posti muutti Eero Saaren uusiin ajanmukaisiin tiloihin, jolloin hoitajana on toiminut Sirkka Saari, Liedonperän postias-

Tarvasjoen posti Koskisella 1960–1987.

maa hoitivat Viljo Virtanen ja Sirpa Reunanen. Killalassa posti on toiminut kyläkaupan tiloissa.

Alkuaikoina postin hakijat asiakkaat suoraan postista, mutta ensimmäinen maalaiskirjeenkantajan linja perustettiin jo vuosisadanvaihteessa Juvan-Alikulman suuntaan. Tätä linjaa muistetaan hoitaneen nykypäivän laajentuneeseen piiriin asti seuraavien: Miina Palmroos, Iida ja Vieno Nurmi, Elsa Kujanpää, Tuure Lehtinen, Tuomo Koivusalo, Eine Nieminen, Suoma Ranta, Sirkka Aaltonen ja Pirkko Malmivaara. Melko aikaisin linja avattiin myös Liedonperään, jossa pitkään toimivat kantajina Mattilan sisarukset Lempi, Aino ja Aili. Tarvasjoen muututtua postititoimistoksi avattiin autopostilinja, joka kiersi Suurilan ja Liedonperän postiasemat. Tätä reittiä ajoi ensiksi Ahti ja Esa Koskinen ja heidän jälkeensä Kalervo Leino. Horristen–Suurilan puoli oli pitkään talojen vuoronperään kantama linja, kunnes Annikki Nordström ryhtyi kantamaan sitä vakituisesti. Autolinjan alettua hän jatkoi kantoa Suurilassa. Hänen työtään on Suurilassa jatkanut Kirsti Savolainen ja Pirkko Kantola. Uusi lähikantolinja perustettiin Euralle ja sitä on hoitanut

Sinikka Tetri. Uitonpiirin kirjeenkantajana toimi vuosikymmenet Meeri Mäkelä.

Tarvasjoen posti muutti nykyisiin tiloihinsa Tarvas-valinnan talossa 7. 8. 1987. Vähän sen jälkeen jäi eläkkeelle lähes 40 vuotta tarvasjoelaisia postissa palvellut postivirkailija Airi Koskinen. Nykyisin postin henkilökuntaan kuuluu konttorinhoitaja Mirja Tuomisen lisäksi Soile Jääskeläinen.

Paljon on maailma muuttunut sen sadanvuoden aikana, jonka posti on Tarvasjoella toiminut. Vaikka postinkin tekninen taso ja lajittelumenetelmät entistä tarkempine osoitteineen on paljon nostanut postin palvelutasoa, niin samanaikaisesti talouksien lisääntyminen, painetun sanan valtava virta lisättynä ilmaisjakelulla ja suoramainonnalla, on luonut postille suuria paineita. Suomalainen posti on tunnetusti korkeatasoinen ja lieene maailman paras. Me kaikki uskomme, että se tulee tuon sijansa myös säilyttämään, niin koko maassa, kuin Tarvasjoellakin.

Kalervo Mäkinen

Muistelmia postitoimesta Tarvasjoella

Postinhoito

Posti hoidettiin vuosisadan alussa tavallaan urakkaluontoisena työnä. Joku ”otti postin” hoitaakseen.

Äitini työtä läheltä seuranneena ja hänen apunaan postinhoitoon osallistuneenakin muistelen seuraavassa sen ajan postiasioita.

Olen myös haastatellut muutamia entisiä posti-ihmisiä ja postinhakijoita.

Koska mitään muistiinpanoja ei ole, ovat tietoni vain muistelmia.

Yli 80-vuotias Väinö Laaksonen kertoo:

Minu nuorena ollessani postia kuljetettiin sekä Paimiosta että Kyröstä. Marttilalaiset Urho Broman sekä Arvo ja Viljo Valta olivat postinkuljettajina. Postin kyydissä pääsi joku matkustajakin asemalta Euralle. Joskus posti tuli illalla 7 aikaan. Hevosella oli iso aisakello. Se kuului postilla olla. Postin tulo oli päivän tapaus. Väkeä kokoontui sitä odottamaan.

Postin tultua suoritettiin huutojakeilu. Heermannin luki nimet ja hakijat vuorolleen vastasivat ”otetaan”. Pinkan loputtua lukeminen alkoi alusta uudelleen, jos vielä olisi joku tullut paikalle.

Välillä posti oli Rukoushuoneella, hoitajana rouva Kari. Vähän aikaa postia pitivät myös Kuukkalan sisarukset Emmi ja Anna. Sitten taas otettiin posti takaisin Heermannille (Koskirantaan). Heermannin piti tiukasti kiinni postin aukioloajoista eikä suostunut toimittamaan asioita muina

Postiaseman pitkäaikainen uskollinen hoitaja rva Lydia Koskiranta työpöytänsä ääressä kirjeen painoa punnitsemassa marraskuun 4 päivänä 1939. Jännittyneen tunnelman ennen talvisotaa voi aistia Seinäjuhliteesta seinällä, jossa kehoitetaan merkitsemään maanpuolustuslainaa.

aikoina.

Näin vanhan ajan postinhakija.

Posti oli siis vuokralaisena postinhoitajan huoneissa. Tähän rakennukseen tehtiin sitä varten etuhuone yleisö- ja lajittelutilaksi sekä sisäänkäynti eri ulko-oven kautta.

Silloin ulkoseinässä ollut aikataulu on nähtävänä nykyisessä postihuoneistossa samoin kuin 30-luvun postisäkki.

Postikammarin seinässä oli lasiruutuihin luukku, josta annettiin posti hakijalle etuhuoneeseen. Virkahuoneen kalustona oli postin puolesta kirjoituspöytä tuoleineen sekä lajitteluhylly. Työvälineitä oli pakettivaaka, kirjevaaka punnuksineen, kirjeleimasin, lakkasinetti ja lakkaa, jota sulatettiin kynttilän liekin avulla. Sillä sinetöitiin kirjekuori tai postisäkki, jossa oli arvopostia. Kirjoituspöydällä oli pitkät paperisaket, käyrät pussisaket, muste- ja kosmoskynät. Vain näillä tehty nimikirjoitus oli hyväksyttävä.

Ulkoseinässä oli keltainen postilaitikko. Kovin paljon siellä ei tyhjentäessä ollut lähtevää. Joskus löytyi mytty, jossa oli postiin pantava kirje ja postiraha sanomalehtipaperiin käärittynä.

Postissa oli myytävänä postimerkit, leimamerkit ja huviveroliput, myöhemmin tulivat veromerkit. Säästömerkit kiinnitettiin säästökirjaan. Postisäästöpankki siis täälläkin jo toimi. Tosin rahoja oli vain rajoitettu kiintiö, ja joskus voi sattua, ettei noston voitu antaa – tyhjästä.

Alkuun posti oli auki arkisin 2t + 2t, pyhisin 1 t, siis 7 päivänä viikossa. Pyhisinkin piti saada aamulla postia ja kirkkomatalla oli sopiva toimittaa postiasioita. Aukioloajat oli sovellettu postin kulkuaikoihin vuo-

denajan ja kulkuneuvon mukaan. Vasta 30-luvulla hevoskyyti vaihtui säännölliseen autokuljetukseen. Huomattava muutos postinkuljetukseen tuli sitten, kun rupesi kulkemaan postilinja-auto Turku–Somero–Helsinki. Kuljettaja oli erikseen ja postin vaihdon hoiti asiansa osaava posteljooni.

Postinhoitaja ei ollut mitään kouluja tai kursseja käynyt. Hän oli opissa edellisellä postinhoitajalla ja toimi sitten ”kyllä työ tekijänsä neuvoo –” periaatteella. Näin tapahtui opinsaanti vielä v. -49, jolloin posti siirtyi Lyydia Koskirannalta Ahti Koskisen nimiin. Postinhoitajalla oli kuitenkin vastuu postilähetysistä, rahoista, tilinpidosta, sekä postilaisiuden noudattamisesta. Ohjeita ja neuvoja ei paljon tullut. Joskus kävi postitarkastaja. Asiasta oli vastattava toisaalta valtiolle, toisaalta postin käyttäjille.

Postiasema I:n tilit oli tehtävä ylimpaikalle kuukausittain. Erikoiden paljon oli työtä uudenvuoden yönä. Laskeminen alkoi aukioloajan päätyttyä ja 1. päivän postiin oli saatava kaikki tilitykset lähtemään. Ei ollut laskukonetta eikä kirjoituskonetta.

Työ oli alkuun ollut vähäistä, mutta kasvoi vuosikymmenien aikana ja tapahtumien vyöryessä arvaamattomiin mittoihin.

Työntekijällä ei ollut virka-aikojaa, ei vapaapäiviä, eikä lomina. Postiasemien hoitajat olivat ”ylimääräisiä toimihenkilöitä”. He olivat palkka- ja eläkeasioiden suhteen heikossa asemassa. Alkuaikoina palkka riippui toimipaikan postimerkkimyyntin suuruudesta, siis kannattavuudesta. Eläkkeen hakeminen ja saanti tuotti äidilleni suuria vaikeuksia kun hän terveyden vähetessä ja iän karttuessa jätti postinhoidon seuraajalleen.

Postin kuljetusta pitäjälle

Keskipitäjällä asuvat noutivat itse postinsa toimistosta.

Postin kuljetukset sivukylille hoitivat maalaikirjeenkantajat. Heillä oli valtion nahkalaukku, lisäksi tarvittiin laatikko, parikin. Postimerkkejä oli peltirasiassa myytävänä. Linjan numerolla varustettu leimasinkin oli.

Juvan–Alikulman linjalla kuljettivat aikoinaan postia m.m. Miina Palmroos, Iida Nurmi ja Vieno Nurmi, Elsa Kujanpää, Tuure Lehtinen, Tuomo Koivusalo sekä Suoma Ranta vuosina -49–69.

V. Nurmi muistelee, että palkasta maksettiin 25 mk postimerkkeinä, jotta piti saada myydyksi, jotta sai palkansa pois. Kirjelaatikon tyhjentäminen linjan varrella kuului tehtäviin. Kyläläiset toivat sen lisäksi pitkin matkaa kirjeitä postiin vietäväksi. Niistä oli postimaksu rahastettava. Erikoisesti on jäänyt mieleen Juvan herrasväen vieraanvaraisuus. Postintuoja kutsuttiin pöytään, kun vei postin sisään.

Tänä vuonna 90 vuotta täyttävä Suoma Ranta kertoo kuljettaneensa postia Alikulmalle 20 vuotta, pyörällä ja potkukelkalla. Joskus oli 70:n kilometrin kuorma, valtion laukku edessä ja laatikko takana. Ei ollut talvella aina teitä aurattu. Klo ½ 8 aamulla piti tulla lajittelemaan edellisen päivän Helsingin lehtiä. Kuukalaan vietiin sisälle ja Juvalla sai kahvit. Alikulman linja piteni vähitellen. Aluksi se oli Kujalaan asti, sitten koululle, ja lopuksi Alikulman kauppaan asti.

Liedonperän–Hungerlan linjalla toimivat maalaikirjeenkantajina sisarukset Lempi, Aino ja Aili Mattila Hungerlasta. Näin oli postinkanto useita vuosikymmeniä saman perheen jäsenten työnä, siihen asti kun autokuljetukset alkoivat. Linja oli myös koko ajan pitäjän rajalle saakka ulottuva.

Mitä posti toi

Tavalliselle kylänmiehelle posti toi päivän sanomalehden, perjantaisin viikon mielitietyn, – Viikkolehden –, muutaman aikakauslehden, joskus kirjeen tai kortin, harvoin paketin.

Ennen vanhaan kutsuttiin hautajaisiin erityisellä mustareunaisella surukirjeellä. Häihinkutsukortti saattoi tulla ”oikein postissa”.

1930-luvulla alkoi joulukorttien määrä paisua hyvin suureksi. Siihen aikaan lähetettiin myös pääsiäiskortteja lähes yhtä paljon. Sota-aikana tulikin muun postin paljouden vuoksi kielto, ettei joukukortteja saisi lähettää.

Muistelmien kirjoittaja kenttäpostinlajittelijana sotavuosina. Päällään hänellä on vanhasta takinvuorista tehty pusero, koska kaikesta oli pulaa. Seinällä näkyy sen hetkinen postitaks.

Pitäjäläisten poliittinen, taloudellinen ja uskonnollinen moni-ilmeisyys kuvastuu sanoma- ja aikakauslehtien luettelossa, joita tarvasjokilaisille lajittiin -20–30 -luvuilla.

Luettelo on muistinvarainen.

Uusi Aura
Turun Sanomat
Turunmaa
Sosialisti
Helsingin Sanomat
Uusi Suomi
Suomen Sosialidemokraatti
Ajan Suunta
Kunnallinen Viikkolehti
Maaseudun Tulevaisuus
Yhteishyvä
Kuluttajain Lehti
Herättäjä
Kotimaa
Koti
Pellervo
Karjalainen
Suomen Kuvalehti
Kotiliesi
Hopeapeili
Emäntälehti
Hakkapeliitta
Sanansaattaja
Nuorison Ystävä
Autuus Pakanoille
Lastenlehti
Nyyrikki
Perjantai

Lukemista kaikille
ym ym

Posti sota-aikana

Sitten tuli aika, jolloin posti ja sen tuomat tiedot sautuivat hermoon.

Kenttäposti alkoi toimia omine sääntöineen ja osoitteineen. Postin saaminen rintamalta oli elämänkysymys. Palautettu lähetys hätänsytti. Tutuille ja tuntemattomille sotilaille lähetettiin paketteja suuret määrät.

Sotatoimialueelta ja luovutetulta alueelta tuli tuntematonta väkeä ja rahalahetysten toimittaminen oikealle omistajalle tuotti vaikeuksia, sillä henkilöpapereita ei ollut.

Postin sekä työn määrä kasvoi suunnattomasti.

Oli pimennysmääräysten aika. Apulaisesta ei ollut toivoa.

Postin kulkuajat olivat epämääräiset. Lähtökaupungissa tai matkan varrella saattoi olla ilmahälytyksiä. Linja-auto vaihtui koppi-autoksi, postit ja matkustajat olivat kuorma-auton lavalla. Häkääsu oli käyttövoimana. Joskus posti tuli vasta yöllä. Postinhoitajan oli aina oltava valmiina postinvaihtoon.

Tällainen pieni maaseudun postiasemakin toimi monenlaisten valtion raha-asioiden toimistona. Pankkien raha-asiat kulkivat siihen aikaan paljolti postin kautta sieltä tuotuina rahalahetyksinä, samoin valtion asiat kunnille.

Lapsilisät maksettiin eri päivinä su-

kunimien aakkosten mukaan.

Maitokorttien kupongeista piti suorittaa tilitys maidonmyyjille. Postivirkailijan oli leikattava kupongit kor-teista.

Korvauksia ja sotapäivärahoja maksettiin sotilaiden omaisille.

Kansaneläkkeiden maksu tuli aikanaan.

Postisiirto oli opeteltava uutena rahaliikemuotona.

Sotatapahtumien aikoina tuli joskus säkeittäin luovutettujen alueiden postia, josta ihmiset saivat itse etsiä lähe-tyksiään, jos saapuivat paikkakunnalle.

Joskin aikaa oli apulaisena Onni Laihia, siirtoväen kotipaikkakunnan postivirkailija. Pulmana oli kuitenkin työtilan puuttuminen, sillä postin kasv-vaessa joka tavalla postihuoneusto kävi ahtaaksi.

Sota-ajan postin hoitaminen oli monin tavoin raskasta ja ylivoimaista. Samoin olivat muutkin sen ajan tehtävät kotirintamalla. Jokainen yritti parhaansa voimiaan säästämättä, niin postinhoitajakin tyttärensä avulla.

” – TARRVASJOKI – ” sanoi cent-raali-Lehtinen ärrää tärisyttäen, kun tuli Turun Sanomaansa hakemaan. Piti sanoman – PÄIVÄÄ – mutta kun oli vuosikausia tuota sanaa keskus-pöydän ääressä toistanut...

Alli Koskiranta

Tarvasjoen postin pitkäaikaisin työntekijä Airi Koskinen työpöydän takana viimeisenä työpäivänään postin nykyisissä toimitiloissa Tarvas-Valinnan talossa. Postilla on ollut sadan vuoden aikana monta uskollista työntekijää, joista erityisesti tulee muistaa uskollisia maalaikirjeenkantajia, jotka niin helteellä, kuin tuiskussa ja tuulessa ovat meille kuljettaneet postin.

Postitoimintaa Tarvasjoella

Menneinä aikoina kulki posti pitäjäämme niin, että se tuli junassa Kyrön asemalle, mistä se yhteisellä hevoskyydillä Marttilan postin kanssa tuotiin pitäjäämme kanttori Heermanin hoitamaan postitoimistoon.

Tällöin vuosisatamme ensimmäisellä vuosikymmenellä posti kulki vain kolme kertaa viikossa, lehtien ilmestymispäivänä. Pääkaupunkilehdet ilmestyivät useammin, pappilaankin tuli sellainen. Uutistiedotus oli näissä nopeampaa. Niinpä Turtolan Viljo, kun olimme koulussa järjestäjinä, tiesi kertoa, että 15. päivänä huhtikuulla 1912 oli Atlantilla tapahtunut suuri merionnettomuus. Kun uppoamattomana pidetty suuri loistoluokan matkustajaristeilijä Titanik upposi ensimmäisellä matkallaan törmättyään jäävuoreen vieden mukanaan lähes 1500 henkeä.

Kyseellistä postia mainittuna aika-

na Kyröstä kuljetti Aukust Aaltonen (Voitto Aaltosen isä), kunnes 1912 siirtyi Tarvasjoelle ostettuaan Horristen Uudentalon tilan.

Aaltonen oli kovasti huomaavainen ja ystävällinen henkilö, josta me lapset kovasti pidimme. Hän huomioi meidät maantien pyörtyneellä, tervehti ja sanoi muutaman hauskan sanan. Niinpä varsin usein, kun kuulimme postin aisakellon soivan, juoksimme tien varteen. Postin kulkuneuvoissa kun aikaisemmin oli aisakello, joka ilmoitti postin saapumisesta. Tästä aisakellon käytöstä ei oltu täysin yksimielisiä. Postinkuljettajat pelkäsivät, että sen ääni yksinäisellä yöllisellä metsätiellä saattoi aiheuttaa ryöstön vaaraa. Varsinkin kun ottaa huomioon 1930-luvun suuren työttömyyden, jolloinka tehtaast sulki porttinsa jättäen työväkensä täysin avuttomaan tilaan maaseudun elätettäväksi. Tu-

hannet, kymmenet tuhannet kansamme jäsenistä eli silloin maantiellä maaseudun huollossa.

Kun posti haettiin hevoskyydillä Kyrön asemalta, oli sen perille saapuminen talvella tien tukkeutuessa hyvin epämääräistä. Vaihtelut saattoivat olla jopa yli tunnin ja odotusajat sen mukaiset.

Kun postitoimisto avattiin vasta postin tultua, oli tullut tavaksi vartoa sitä osuuskaupassa, johonka tällöin kerääntyi hyvin runsas asiakaspiiri. Aikaa kun oli ehdittiin ostoksien lisäksi harrastaa erilaista ajanvietettä. Eräs niistä oli syöntikilpa, mikä suoritettiin siten, että asiakkaat ostivat, useimmiten pulla- ja rusinaeriä ja sen saa maksutta syödä, jos pystyy tekemään sen annetussa määräajassa. Näytelmä ei kylläkään ollut mitään kaunista katseltavaa, kun näytti, että kilpailijat ahmiessaan tukehtuvat.

Näin oli varsinkin innokkaimman asiassa mukana olevan Horristen Tuomisen kohdalla.

1930-luvulla kuljettettiin posti autoilija Vallan toimesta autolla. Maantiet olivat silloin melko huonokuntoisia. Niinpä Valta useamman kerran joutui hakemaan apua Isotalosta, kun auto oli juuttunut kiinni pappilan kohdalla olevaan Hiidenmäkeen. Kirkkoherra joutui myös toisinaan postia avustamaan suorittaen vielä tien korjausta täyttäen syntyneitä vesipesäkkeitä kivillä ja sannalla. Koska ei minkäänlainen hyvä ja oikea toiminta vaikuttanut orjuuttavasti hänen elämän aseteisiinsa, hän saattoi leikkimielissä vieläpä varsin hyvällä menestyksellä osallistua Jukolan Juhanin tapaiseen sylipainiin.

Erkki Isotalo 1983

Tarvasjoella vieraili virolainen pappi

Viime helmikuussa saimme pitää seurakunnassamme vieraana virolaista pappia **Jüri Vallsalua** ja hänen puolisoaan **Eneä**. He olivat lomamatkalla parin viikon ajan Suomessa ystävien kutsumina.

Kuka on Jüri Vallsalu?

Hän on alle 30-vuotias viiden lapsen isä. Nuorin lapsista syntyi nyt huhtikuussa. Jüri on ensimmäinen teologian opiskelija sodan jälkeen, joka pääsi opiskelemaan Helsingin Yliopiston teologiseen tiedekuntaan stipendiaattina. Niiltä ajoilta on peräisin hänen suomenkielen taitonsakin. Opiskeluaikana hän tutustui myös Mirja-Liisa Kokkalaan ja tämän vuoksi hän löysi nyt lomamatkallaan tien Tarvasjoellekin. Jüri on kotoisin Tallinnan läheltä ja Ene-puoliso taas Saarenmaalta Kuresaaresta. Nyt he asuvat Etelä-Virossa Vastseliinassa, jonka luterilaisen seurakunnan pappina Jüri toimii.

jat tulevat käyttöön. Tarvasjoella Jüri osallistui kinkereihin Liiparlassa Eli-na Mynttisen kodissa ja hän heti mieltä kinkereihin ja aikoo ottaa ne käyttöön omassa seurakunnassaan. Vastseliinassa asuu myös suomenkieltä puhuvia inkeriläisiä. Jüri aikoo nyt ruveta pitämään heille suomenkielisiä jumalanpalveluksia. Mutta silloin tarvitaan suomenkielisiä virsikirjoja, katekismuksia ja raamattuja. Kirjojen lahjoittaminen on nyt mahdollista Neuvostoliittoon. Kuka tahansa voi lähettää postitse kenelle tahansa, jonka osoite on lähettäjän tiedossa, kirjan tai kaksi, esim. virsikirjan ja raamattun. Posti tuo nämä kirjat Suomesta kotiovelle!

Mitähän, jos me tarvasjokelaiset ottaisimme Jürin seurakunnan "kummi-seurakunnaksi" ja saatuaamme nipun osoitteita Vastseliinasta lähettäisimme virsikirjoja ja vaikkapa Uusia testamentteja siellä asuville suomenkielille inkeriläisille? Palataan asiaan.

Millainen on Jürin seurakunta?

Vastseliinassa kuten muuallakin Virossa kaikki kastetut ja rippikoulun käyneet eivät kuulu kirkkoon. Seurakuntaan kuulumisen riippuu siitä, maksaako vuosittain jäsenmaksun seurakunnalle eli 3-10 ruplaa. Näillä jäsenmaksuilla ja kolehtituloilla seurakunta toimii. Tällä hetkellä Vastseliinassa on reilut tuhat seurakunnan jäsenenä. Seurakunnalla on kaksi kirkkoa ja papin lisäksi urkuri palkattuna sekä kaksi iäkstä saarnaajaa. Rouva Ene Vallsalu hoitaa perheen ohella myös seurakunnan kanslian pappilassa. Papin palkka on pieni, mutta seitsemän henkinen perhe on tullut toimeen.

Miten seurakunta toimii?

Aikaisemmin Neuvostoliitossa ei ollut juuri mahdollisuutta seurakunnalla muuhun kuin jumalanpalvelusten pitämiseen. Kun Jürin opiskeluaika Helsingissä päättyi v. 1983, hän luuli, ettei hän koskaan enää pääsisi Suomeen. Nyt ovat ajat muuttuneet. Perestroikka näkyy myös seurakuntatyössä. Ihmisiä liittyy seurakuntaan, myös nuoria, lapsia tuodaan kasteelle entistä enemmän ja rippikoulua käydään. Myös pyhäkoulutyö ja nuorisotyö on alkamassa. Kouluissa voidaan kulttuurihistorian tunneilla myös opettaa uskonnollisia asioita, ja papit käyvät kouluissa näitä tunteja pitämässä.

Mitä Jüri tältä lomamatkalta sai?

Varmaan virkistystä ja ystävien tapamista. Mutta myös uusia ideoita ja vaikutelmia seurakuntatyöhön. Pyhäkoulu ei Virossa ole niinkään lasten hartaus vaan todellinen koulu, jossa suomalaisen peruskoulun uskontokir-

↖ Past. ja Rva Jüri Vallsalu Taimi Mäkinen seurassa.

↓ SLEY:n lähetyspiiri virolaisten vieraitten kanssa seurakuntatalolla.

Tiedätkö mitä tarkoittaa SLEY

Se on lyhennys sanoista Suomen luterilainen evankeliumiyhdistys. Se on taas evankelisen liikkeen (yksi kirkkomme viidestä herätysliikkeestä) keskusjärjestö. Yhdistys on perustettu jo runsaat sata vuotta sitten. Keskeisenä tarkoituksena on "luottaen Jumalan armoon ja apuun, levittää ja elähdyttävään käytäntöön yleisemmäksi saattaa evankeliumin sanaa." Näiden päämäärien toteuttamiseksi on yhdistyksellä sisälähetystoimintaa eli seurakunnissa tehtävää työtä, ulkolähetystoimintaa eli lähetystyöntekijöitä Japanissa, Afrikassa ja Australiassa sekä kustannustoimintaa; erilaiset kirjat, Sanansaattaja- Nuotta- ja Vinkki-lehdet.

Monissa seurakunnissa on yhdistyksen paikallisosastoja, niin Tarvasjoelakin. Tarvasjoen osasto on toiminut jo yli 80 vuotta. Osasto järjestää yhdessä seurakunnan kanssa erilaista toimintaa. Traditionaalisesti ohjelmaan kuuluvat vuosittain hiljaisen viikon tilaisuudet, kevään ja syksyn evankeliumijuhlat, syksyn sana-illat, Leppämäen juhla kesällä, Raamattu tutuksi -luennot sekä lähetyspiirit. Viime vuonna aloitettiin evankelisen liikkeen oman laulukirjan Siionin kanteleen lauluillat kodeissa ja koko perheen leiripäivien vietto Mellilän Mustajärvellä. Osaston nykyisen toi-

minnan suuntaus onkin juuri lapsi- ja perhetyössä. Jatkajien saaminen hyvin toimineeseen ja arvokkaaseen työhön koetaan suurena haasteena.

Osaston johtokuntaan kuuluvat: Eila Aaltonen, Jouko Aaltonen, Esteri Kankare, Raija Isotalo, Timo Isotalo, Olli Lehtonen, Varpu Murole, Eila Uusitalo, Ulla Yrjänä, Kalervo Mäkinen rahastonhoitajana, Mauri Laakso puheenjohtajana ja Riitta Mäkinen sihteerinä. Erityisen maininnan ansaitsee johtokunnan pitkäaikainen puheenjohtaja Kalervo Mäkinen, joka tämän vuoden alussa jätti puheenjohtajan tehtävät jatkaen kuitenkin vielä rahastonhoitajana. Muita pitkäaikaisia johtokunnan jäseniä ovat olleet sihteerit Hilikka Kuukkala ja rahastonhoitaja Olli Lehtonen.

Tätä kirjoittaessani on parhaillaan menossa SLEY:n 16. vuosijuhla Kaustisella. Sen teemana on "Jeesus elää". Kristillinen usko onkin uskoa elävään Jumalaan. Saa uskoa ja luottaa siihen, että Jeesus sanansa mukaisesti pitää meistä huolta joka päivä. Saa olla oikealla tavalla huoleton. Evankelinen usko on iloista ja vapauttavaa. Elävän Jeesuksen tähden meillä on toivo ja tulevaisuus.

Riitta Mäkinen

Koko Perheen
LEIRIPÄIVÄT
24.-25. 7.

Mellilän Mustajärvellä

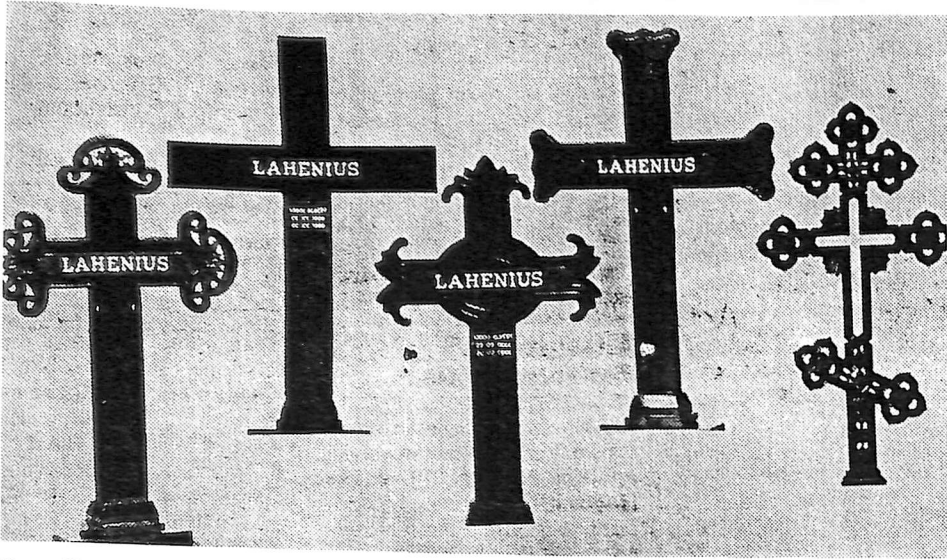
Tilaisuus mukavaan yhdessäoloon, saunomiseen, uintiin.

Ilmoittaudu 15. 7. mennessä Olli Lehtoselle puh. 767 134.

Kyyti järjestetään tarvittaessa.

SLEY:n Tarvasjoen osasto

Kuva Kirkko ja Kaupunki-lehdestä.

Jouko Kyyrö:

Miksi emme pystyttäisi ristejä omaistemme haudoille

Vasta runsaan vuosisadan eli viime vuosisadan puolivälin jälkeen yleistivät hautakivet hautausmaillamme. Siihen aikaan ja vielä tämän vuosisadan alkupuolellakin käytettiin puisia hautaristejä. Nehän eivät ole "ikuisia", vaan kestävät maalattuina vain parikymmentä vuotta. Sen jälkeen tehtiin uusi risti tai hautapaikka jäi merkitsemättä, jos ei omaisia enää ollut huolehtimassa. Tämä on terve ajattelutapa. Jokaisen meidän kohdallamme tulee myös se aika, josta Jumalan Sana sanoo: "Hänen asuinsijansa ei häntä enää tunne." Ei ole tarkoitus, että kaikkien ihmisten hautapaikat pysyisivät esim. vuosisatoja kivillä merkittyinä. Se on käytännönsäkin mahdotonta. Kuka hoitaisi nämä hyvin vanhat haudat? Sukulaisia

ja omaisia ei enää ole elossa. Seurakunta ei voi voimavarojansa sijoittaa kuolleitten hautapaikkojen hoitoon vuosisadoiksi. Saamme muistaa Jeesuksen sanat: "Anna kuolleitten haudata kuolleensa". Se, mitä me seurakuntana voimme tehdä, on muistaa kuoloon uneen nukkuneita rukouksin.

Muutaman vuosikymmenen kuluksia tulee seurakuntiemme ongelma hautakivistä, jotka ovat aivankuin jääneet pois käytöstä. Toisin sanoen meillä on hautausmailla kymmeniä, satoja hautakiviä haudoilla, joita ei kukaan enää hoida. Hautausmaa on kallista maata. Hoitamattomat haudat on pakko ottaa uudelleen käyttöön. Vanhat kivet on pakko siirtää pois haudoilta uusien tieltä. Mihin ne sijoit-

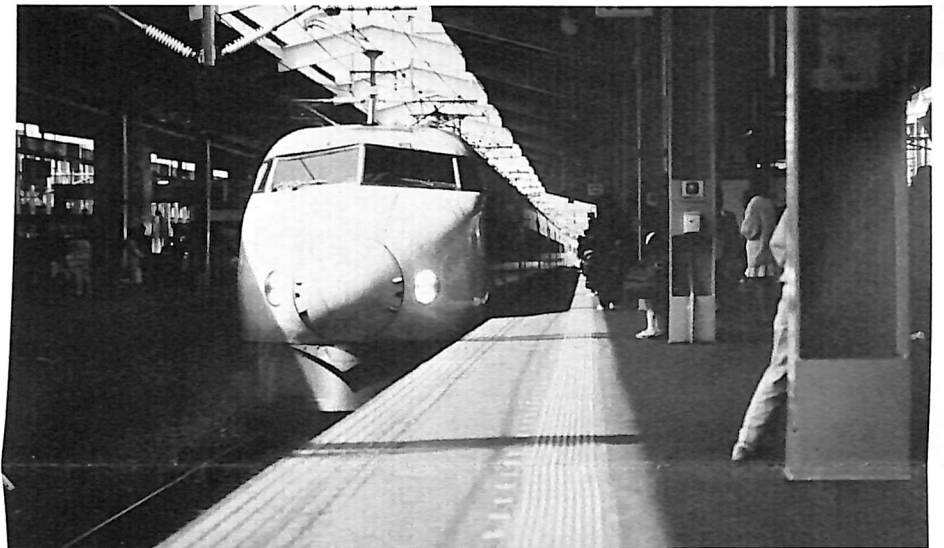
tetaan? Sepelimurskaamoon vai hautakivien ulkomuseoon hautausmaan laidalle? Esi-isämme omasivat terveen talonpoikaisen ajattelutavan, kun he pystyttivät rakkaistensa haudoille vain kauniisti veistettyjä puuristejä. Ne säilyivät vain niin kauan kun oli vainajan muistelijoitakin elossa. Tietääkseni ortodoksinen kirkko kulttuuriperinteensä mukaisesti edelleenkin rakentaa puisia grobuja eli pieniä hirsimajoja haudoille ja suosittaa vain puuristejä hautamuistomerkeiksi.

Puisista hautaristeistä kehittyi tapa valmistaa ristiä valuraudasta. Ne ovat kauniita ja yksilöllisiä, mitä ei voi aina sanoa matkalaukun muotoisista hautakivistä, jollaisia lähes yksinomaan omaiset hankkivat kalliilla rahalla haudoille. Mutta rautainen ristiinkin vaatii huoltoa. Se ruostuu, vaikka ruostuneenakin se on kaunis ja viestittää omaa sanomaansa. Silläkin on edessään kerran aika, jolloin ei kukaan enää muista ja seurakunta joutuu sen aikanaan poistamaan ja museomaan, mikä on kuitenkin helpompaa kuin kivien siirtely ja sijoittelu uudelleen. Nykyisin on saatavissa kuutta eri mallia valurautaristejä. Materiaali on erikoisvalurautaa, jonka iskunkestävyys ja korroosionkestoky-

on huomattava. Näitten Immortalitas-ristien hinnat vaihtelevat 1 800–5 500 mk välillä. Näitä voi todella suosittelaa. Mutta kuka pystyttäisi kauniisti puuleikkauksin koristellun kyllästyttävää puusta valmistetun ristin omaisensa haudalle? Se olisi kulttuuriteko. Vanha pääsisi taas kunniaan ja puusepille aukeaisi uusia työmahdollisuuksia käsityön luovuuden toteuttamisessa. Tällaisen uuden ristin pystyttämispäivänä pappi tulisi mielellään pitämään rukoushetken vainajan haudalla yhdessä omaisten kanssa.

Japanilaislähetti Kaisu Piirainen ystävänsä kanssa.

↑ Sinkansen-juna lähtövalmiina.

↓ Epäjumalan alttari Japanissa.

tojen tempeleitä oli joka kylässä ja kaupungissa useita. Kivisiä tai puisia jumalankuvia oli niin tempeleissä kuin kotialattareilla portinpielessä ja ilmeisesti myös kodeissa sisällä. Ne olivat usein pelottavan näköisiä. Korkean elintason maassa vallitsi suuri hengellinen nälkä. Kilpailuyhteiskunnan paineet alkavat jo aivan lapsesta alkaen. Ehkä siksi Japanissa tehdään itsemurhia eniten maailmassa. Kuolleet jumalat eivät voi antaa sielunrauhaa eikä toivoa tähän tai tulevaan elämään.

3. Mikä seurakunnissa ilahduttavinta?

Ilahduttavinta oli seurakuntaan kuuluvien kiinteä seurakuntayhteys ja uhrivalmius. Tätä kuvaa hyvin erään tapaamme rouvan kertomus. Hän sanoi pitävänsä hyvin paljon matkustamisesta. Hän oli jo käynyt monissa

maissa mm. kaksi kertaa Suomessa. Päästäkseen matkustamaan hän sanoi tinkivänsä muusta elämässään. Nyt oli kuitenkin tulipalo vaurioittanut hänen kotikirkkoaan, jonka korjauksen arveltiin kestävän lähes viisi vuotta varojen puutteen takia. Sen tähden tämä rouva katsoikin, ettei hän voi matkustaa tuona aikana, vaan kaikki säästöön jäävät rahat on käytettävä kirkon rakentamiseen. Japanissa on kristittyjä vain vähän yli miljoona eli 1 % kansasta. Hekin ovat hyvin hajallaan. Siksi seurakunnat ovat hyvin pieniä, usein vain muutaman sadan hengen seurakuntia. Seurakunnan ylläpito vaatii suuria uhrauksia. Kiinteä seurakuntayhteys sunnuntain jumalanpalveluksineen ja aterioineen ja uskosta voimaa saava uhrivalmius pitää seurakunnat koossa ja toimivina.

Japanin vanhimman suomalaisen lähetysaseman pihalla nautittiin kirkon jälkeen seurakuntalounas.

Kalervo Mäkinen:

Kolmessa tunnissa 800 km junalla

Vaimoni ja minä saimme viime keväänä kymmenen päivän ajan tutustua Japaniin, sen maahan ja kansaan, luontoon ja kulttuuriin, tekniikkaan ja liikenteeseen, pakanauskontoihin ja kristinuskoon. Lensimme kaksi kertaa pohjoisnavan ylitse ja siirryimme ensin seitsemän tuntia ajassa eteenpäin ja sitten saman ajan taaksepäin. Nyt minulle on esitetty kolme kysymystä:

1. Mikä Japanissa oli mielestäsi eniten ihmetystä herättävää?

Ehkä se oli liikenne ja tekniikan taso. Ajoimme Sinkansen-junalla 800 km matkan Kiotosta Tokioon n. kolmessa tunnissa. Se pysähtyi toki vain kerran Nagaijan kaupungissa. Ajoimme n. 2000 km Japanin teitä upeista kuusikaistaisista tiemaksuilla rakennetuista moottoriteistä tuskin yhdellä

autolla kuljettaviin katuihin ja kyläraitteihin asti. Japani on tässäkin vastakohtien maa. Autoja on joka paikassa ruuhkiin asti ja vasemmanpuoleinen liikenne on kaottisen outoa, mutta kurinalaista. Liikenneongelmien vuoksi ilma- ja kiskoliikennettä suositaan. Maanalaiset junat olivat silti ruuhka-aikoina täyteen sullottuja ja niitä risteili Tokiossa monessa tassossa. Suur-Tokion alueella asuikin 22 miljoonaa ihmistä. Ehkä toiseksi eniten ihmetytti Japanin vuorisuus, vaikka jo ennakkoon tiesimme maasta olevan vuoristoa 85 %. Meille kerrottiin Japanissa olevan yli 600 kahden kilometrin ylittävää vuorenhuippua.

2. Mikä järkyttävintä?

Se oli pakanauskontojen voima ja moninaisuus. Shinto- ja budhauskon-

Mietteitä Tarvasjoesta

Kunnan uusien viranhaltijoiden on ollut tapana kertoa itsestään ja ajatuksistaan Tarvasjoesta nyt kädessänne olevan kotiseutulehden sivuilla. Tämä onkin varmasti mukava tapa tutustua vähän lähemmin uusiin kuntalaisiin.

Tätä kirjoittaessani olen perheineni, johon kuuluvat vaimoni Janett, tyttäreni Anna ja dalmatiankoira Kammu, asunut Tarvasjoella lähes viisi kuukautta. Ensimmäiset kaksi viikkoa asustimme kunnanviraston toisessa kerroksessa olevassa asunnossa, josta muutimme maaliskuun alussa Virolan alueella oleviin rivitaloihin.

Juuriltamme olemme vahvasti varsinais-suomalaisia, sillä sekä minä että vaimoni olemme kotoisin melko lähellä Tarvasjokea sijaitsevasta Perniön kunnasta.

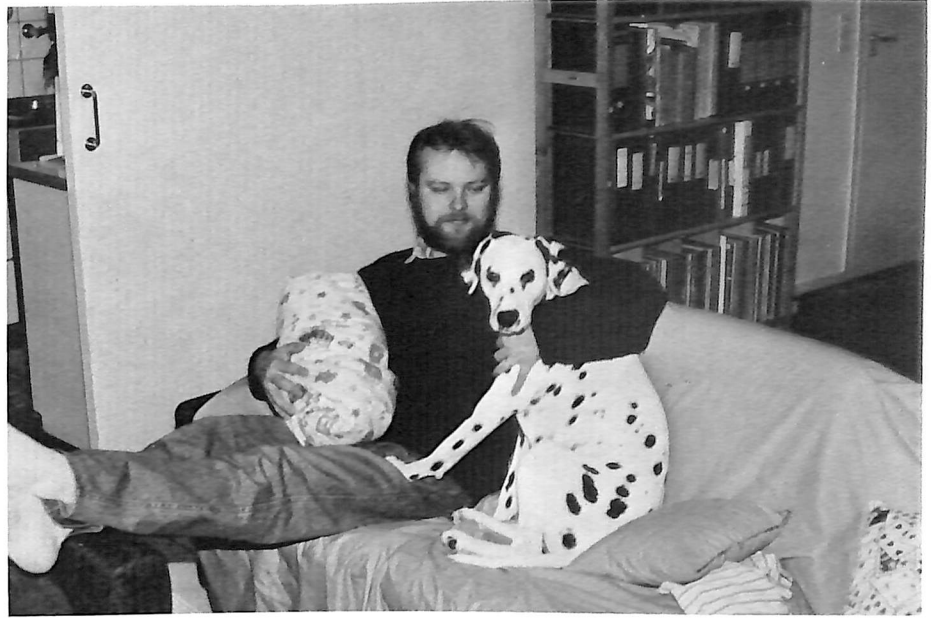
Koulutukseltani olen hallintotieteen maisteri. Opintoni olen suorittanut Tampereen yliopiston taloudellishallinnollisessa tiedekunnassa, josta valmistuin keväällä 1988. Vaimoni puolestaan on koulutukseltaan vaaturi. Ennen äitiyslomalle jääntään syksyllä 1988 hän toimi Perniössä yksityisyrityksenä tehden erilaisia tilaustöitä skaalan vaihdellessa korjauksista hääpukuihin ja miesten pukuihin.

Työpäivinä minut tavoittaa kun-

nanvirastosta, jossa toimin kunnansihteerinä. Koska kaikille ei kuitenkaan ole täysin selvää mitä kunnansihteerin tehtäviin kuuluu lienee paikallaan hieman kertoa työn sisällöstä. Ensinnäkin kunnansihteerin toimii yleisen toimiston toimistopäällikkönä eli vastaa yleisen toimiston suoritteista: palkkojen maksatuksesta kunnan palveluksessa oleville, kirjanpidosta, arkistoinnista ja muista vastaavista toiminnoista. Toiseksi tehtäviin kuuluu asuntoasioiden hoito. Esimerkiksi vuokra-asuntoihin ja arava-lainoitukseen liittyvissä asioissa voi kääntyä minuun puoleeni. Kolmannen ja hyvinkin keskeisen tehtäväalueen muodostaa kunnanhallituksen ja kunnanvaltuuston työskentelyyn liittyvät tehtävät. Kokouksissa käsiteltävien asioiden valmistelu yhteistyössä kunnanjohtajan kanssa, pöytäkirjan pito kokouksissa ja päätösten paneminen täytäntöön sekä tiedottaminen kuuluvat olennaisesti kunnansihteerin toimenkuvaan.

Edellä olen kertonut työhöni ja perheeseeni liittyvistä asioista. Paikkakunta pidempään asuneita saattaa kiinnostaa myös, miltä Tarvasjoki tulokkaan silmin näyttää.

Viiden kuukauden asumisen jäl-

Kunnansihteerin Seppo Allen.

keen kokemukset Tarvasjoesta ovat ihan positiiviset. Peruspalvelut kunnassa ovat suhteellisen mukavasti saatavissa ja myös erikoisliikkeitä on viime aikoina perustettu monipuolistaan kaupallisia palveluja. Liikunnalliset vapaa-ajanviettomahdollisuudet ovat hyvät. Esimerkiksi oma uimahalli lienee melkoinen harvinaisuus Tarvasjoen kokoisissa kunnissa.

Kuntana Tarvasjoki on melko mukavassa asemassa. Kunnan sijainti hy-

vien liikenneyhteyksien varrella ja melko lähellä Turku on voimavara, joka mahdollistaa uusien asukkaiden ja yritysten saamisen kuntaan. Tarvasjokisten määrä onkin, näin minulle on kerrottu, ollut koko 1980-luvun hiljalleen kasvussa.

Hyvää ja aurinkoista kesää toivotaen!

Seppo Allen
Kunnansihteerin

Kun Vormiston Kalle löi jääpiikit alle, eli vanhojen kertomaa vuosisadan alusta

Tuleeko nykypäivän kiireinen ostaja kaupasta tavaraa tilatessaan edes ajatelleeksi, että näin helppoa se ei aina ole ollut. Vaativaan, hätäiseen tyyliin komennetaan puhelimesta: "Saatkos toimeksi huomiseksi, vai pitääkö yrittää muualta?" Tai: "Rehut loppuivat. Hommaas äkkiä lisää." Moninaisten rakennustarvikkeiden ollessa kysymyksessä lisätään vielä: "Jos siihen entiseen hintaan saat, niin anna tulla koko kuorma, viimeistään ensi viikoksi."

Näin tartutetaan kiire kauppiaille, myymälänhoitajalle tai yleensä tilauksen vastaanottajalle, jotka samalla touhulla toimittavat tilauksen eteenpäin, tukuvarastoille tai jopa tuotteen valmistuspaikalle asti. Useimmiten onnistutaan tavara saamaan määrääjässä perille vaativalle tilaajalle, vaan joskus tulee viivytystä, jotka eivät aina ole helposti selitettävissä, eikä oikeastaan kenenkään syy, viivytely tai tohelointi. Riippuen tilatun tavarat laadusta, voi viivytys joskus olla pitkäkin ja odotuksesta kiukustunut ostaja tinkii hinnasta odottamattomasti korvaukseksi, vaikka tilauksen vastaanottaja on parhaansa yrittänyt tuotteen nopeaan perille saattamiseen. Varmasti heidän mielessään silloin vilahdtaa ajatus, että eikö rehujen loppumista, rakennustarvikkeiden menekkiä ja maataloudenkin tarpeita tiedetä jo sen verran edeltäpäin, ettei aina tulisi tuo kiusallinen kiire lisänä.

Paljon kauppojen väki kuitenkin yrittää tyydyttääkseen aina vain enemmän vaativia asiakkaitaan ja saadaakseen heidät jatkossakin pysymään oman liikkeensä ostajina.

Tässä kirjoituksessa oli kuitenkin tarkoitus palata ajassa taaksepäin noin 80-vuotoksi eli 1910-luvulle, jolloin ei vielä kiirettäkään tunnettu.

Tarvas-lehden n:ro 2 v. 1985 kertoo Tarvasjoen Osuuskaupan toiminnasta tuolta ajalta. Myytävää tavaraa oli monenlaista, vaan siinä ei mainittu miten tavarat kauppaan saatiin, kun autoja ei ollut ja tietkin olivat huonokuntoisia.

Isoisäni Kalle Vormisto oli Osuuskaupan tavarankuljettajana tuona aikana ja siitä eteenpäin toistakymmentä vuotta. Kerron tässä Kalle-pappas- ta, vaikka ei hän silloin vielä ollut ke-

nenkään pappi, vaan mies parhaassa iässään, omatkin lapset pieniä.

Tavaranaajoon hän joutui kuin satumatulta. Heillä kotona Tyllilän Vormistossa oli käynyt vieraita, arvattavasti sukulaisia, Turusta asti. He olivat tulleet junassa Paimioon, jossa heitä oli oltu hevoskyydillä vastassa. Silloin ei kyläreissuillakaan ollut kiirettä, viivytettiin useampana päivänä. Syksyisenä arkipäivänä oli Kalle-pappi lähtenyt kotoin palaajia viemään taas Paimion asemalle, josta he jatkoivat junassa.

Vieraita oli arvattavasti ollut melkoinen joukko, koska matkaan oli otettu kuormakärkyt linjaanirattaiden asemasta. Taisi siinä matkalaisilla saman tien mennä talven perunat, nauriit, puolukat, ja mahdollisesti syys- teurastusten tuotteita, joita saadaakseen kaupunkilaiset mielellään lähtivät maaseudulla käymään.

Aseman varastomiehillä eli "pakaasipojilla" oli tapana kulkea asemapihan väkijoukossa ja kuuluvalla äänellä huudella peltitorveen: "Onko hevosmiesten kärryillä tilaa? Täällä olisi kauppojen tavaraa Sauvoon, Kalevalle, Marttilaan ja Euralle".

Kalle-pappalla oli nyt kärryt tyhjänä. Junakin jo lähdössä. Hän meni "pakaasiin" katsomaan mitä siellä olisi. Erilaisia säkkillisiä kuivaa tavaraa odotti Euran kauppaan pääsemistään. Hän otti tuollaisen kuorman. Siinä oli jauhoja useammanlaisia, riisiä, kahvia, sokeritoppia ja hienoa sokeria säkissä. Kukaan ei kysynyt henkilöllisyyttä, ei edes nimeä, eikä lupausta siitä, että tavarat varmasti vietiin Euran eli Tarvasjoen Osuuskauppaan.

Siihen aikaan oli rehellisyys itsessään selvä asia. Varastomiehet auttoivat kuorman teossa ja käskivät perillä kaupassa kertomaan, että vielä jäi toinenkin kuorma, enimmäkseen kappaleitavaraa. Osuuskaupassa ei vielä tuolloin ollut puhelinta, mikä kylläkin hankittiin juuri näihin aikoihin, niin, että asemalta saatiin ilmoittaa milloinkin junilta oli tavaraa tullut.

Ehdittyään tavaroiheen kaupalle ja kerrottuaan, että asemalle vielä jäi toinenkin kuorma, oli silloinen johtaja pyytänyt Kalle-pappaa hakemaan ne loputkin sieltä, kun sillä kertaa ei ollut muitakaan kuljettajia tiedossa.

Oli syksy, kyntöjen aikaa ja taisi viljankorjuukin vielä paikoitellen olla kesken. Johtaja oli myös maksanut palkan heti, kysymättä edes hevosmiehen omaa palkkapyyntöä. Hänelle vain annettiin rahat käteen ja sanottiin, että tuon verran ne toisetkin ovat saaneet. Saajan mielestä palkka oli melkoinen, pikemminkin runsas, ja tämä kai antoi halua lupaamaan uuteen reissuun, ei kuitenkaan samana päivänä. Toisenkin matkan onnistuttua ja johtajan pyytessä häntä vakituiseksi tavarankuljettajaksi hän lupautui tekemään 2-3 tavarankuljetusmatkaa viikossa. Päivät hän sai itse valita ja toisinaan ilmatkin tekivät rajoituksia. Näin alkoi toistakymmentä vuotta kestänyt työsuhte, joka toi kauniin lisän jokapäiväiseen leipään.

Vormiston maatila ei ollut suuri. Perhekin oli kummasti kasvanut Satakunnasta muuttaneelle nuorelleparille, ollen jo 8-henkinen. Ahkeria oltiin ja säästään elettiin. Talvisin löytyi puunajoa Suitsulan, Puntarin ja Juvan suurista metsistä, ollen kuitenkin tilapäistä, talveen rajoittuvaa.

Tämä kaupan tavaranaajo tulisi olemaan ympärivuotista, siistiä ja säännöllistä, varmaa tuloa. Mielihyvää tuntien ja iloisesti vihellellin kuvittelin Kalle-pappan ajelleen kotiin päin. Silloin hän ei vielä tiettänyt mitä kaikkea tulisi näillä matkoillaan kokemaan.

Muutama matka onnistui kummalluksittain. Hän lähti aamulla varhain ja reisin tehtyään oli jo iltapäivällä kotona. Myöhemmin syksyllä, kun aamulla vielä oli pimeä, hän valjasti Virmansa vasta päivänvalon alkaessa voittaa. Ehdittyään Paimion puolelle oli tiellä joukko koululaisia, palmikopäisiä tyttöjä, jotka kaipaavasti katsoivat tyhjiä kärryjä joita virkkuhevonen veti. Kalle-pappa pysäytti hevosen ja kutsui tytöt kyydille. Vähän eteenpäin ajettuaan oli poikajoukko tien reunassa ja huusivat joukolla: "Päästääk's mekin kyytille, kun flikatkin pääsi." Pojat pääsivät.

Vistalle oli koulumatkaa melkoisesti Tarvasjoen rajalta asti. Koulupakkoa ei ollut, siksi ei sinne lähetettykään pienempiä lapsia, vaan vasta lähes rippikouluikäisiä, jotka paremmin jaksivat tuon pitkän matkan. Seu-

raavana aamuna koululaiset eivät kyytikutsua odottaneet, vaan pyyhkivät kuin varpusparvi kärryille. "Eiks' toi hevonen yhtään juokse?" kysyivät pojat. "Kyllä se juostakin osaa", vastasi Kalle-pappa, mutta matka on pitkä ja kuormaa paljon, niin en ole juosten ajanut.

Aamupimeän jatkuessa loppuvuodessa kauemmin viivästyi kotoa lähtökin. Tämä aiheutti sen, että paluumatkalla kuorman kanssa olivat myös koululaiset tiellä. Yhtään kysymättä hyppäsi lauma isoja poikia kyydille.

"Ei nyt, kun on kuormaa", yritti Kalle-pappa estää. "Otithan aamulla-kin", yrittivät pojat tinkiä, kun ajomies häitelti heitä alas. Osa pojista tottelikin, vaan kiusanhaluisia, ilkeitä ja itsepäisiä jäi muutama kuormalle keikkumaan kotitiehaaraan asti. Tällaista jatkui muinakin päivinä. Tulipa pojille mieleen myös tarkastella kuormaa. Siellä oli rusinoita kangassäkissä. Poikien taskuissa oli reijäntekoon tarvittavat välineet ja harvinainen herkuttelu pääsi alkamaan, eikä sitä häirinyt yhtään hevosmiehen ohjaperillä huijominen. Makean makuun päästyään pojat alkoivat tutkia kuorman sisältöä joka kerta. Fariinisokerisäkillä kävi samoin kuin rusinoille. Asiaa selittämättä oli Kalle-pappa kaupassa vain todennut säkin vähän vuotaneen.

Pojat kävivät yhä röyhkeämmiksi. Tämä sai hevosmiehenkin ovelaksi. Hän kätki syötävät ja varsinkin makeat, kuten karamellit ja muut siihen verrattavat, jotka onneksi oli pakattu peltipurkkeihin ja puulaatikoihin, kuorman pohjalle alimmaisiksi. Penkomisen makuun päässeet pojat eivät vähällä luopuneet. Kun parempaa ei löytynyt kelpasi "litistettyjen" kaurarynnien säkki rikottavaksi ja kaura-kaupalla koukaten ryynit vähenivät ja tielle varisseista saattoi nähdä mihinpäin niitä oli kuljetettu.

Kerran oli kuormassa piikkilankaa keloille kierrettynä. Kalle-pappa so-vitti kelat niin, että ne olivat kuorman takaosassa vierekkäin ja heitti hevosvaatteen peitteeksi niiden päälle. Nyt hän oikein odotti poikia. Tulivathan ne, vauhdilla hypäten, kuten lähipäivinä oli käytännössä ollut, ja saman tien alas surkeasti parahtaen, kun piikit pistivät takamuksiin. Kärryjen etupäähän jäi muutama makeanpenkoja ja sillä kertaa mitään hyvää löytämättä yksi pojista kipitti aisia pitkin hevosen selkään. Hevonen, jolla ei ollut ratsastettu, pillastui hirmuiseen

menoon. Valjaista kiinni pitäen poika vaivoin pysyi mukana. Kalle-pappa, joka aina käveli kuormansa jälessä, ei juosten tavoittanut ajokkia. Kuorman päälle jääneet pojat putoilivat yksi kerrallaan, onneksi loukkaantumatta ja jäämättä pyörän alle. Piikki-lankanaarmut olivat pieniä sen rinnalla, mitä olisi voinut tapahtua.

Alikulman talojen kohdalla oli maantiejää kaivamassa miehiä, jotka tunsivat kaukaa Vormiston hevosen ja saivat pysähtymään. Poika selästä häipyi vähin äänin. Kotitiehaara oli jäänyt kauas Paimion puolelle. Myöhemmin sama poika oli kerskunut rohkeudellaan.

Tästä tapauksesta alettiin puhua koululaisten kotona ja tuli tietoon, että Osuuskaupan hevosmiestä häirittiin. Pojat saivat kotonaan asiaankuuluvat moitteet, mahdollisesti kuritustakin ja tilanne rauhoittui pitkäksi ajaksi. Tavaranaajat jatkuivat, samoin koulunkäynti. Kevään tullen lopetti koulunsa osa pahimpia kiusantekijöitä. Kesällä tässä virassa olivat vain paarimat ja karpäset.

Syksyllä koulujen alettua alkoi uudenlainen kiusanteko. Poikien mieleen oli saatu jäämään, että Vormiston kuormalle ei kiivetä. Nyt alettiin kiusata hevosta kauempaa. Heiteltiin pieniä kiviä, multakokkeja, ja lumipalloja. Vain pienimmille ja kilteimmille tehosivat kiellot.

Eräänä syksynä tuli pakkaset, lumi ja rekikelit aikaisin. Maantie tuli liukkaaksi. Kalle-pappa vei hevosensa tutun kengityssepän ”vastaanotolle” ja niin piti talvikengitys olla turvattuna. Vaan talvi tulikin vain väliaikaisesti, kuten usein loppuvuodessa. Hevosien jääkengillä ei voinutkaan lähteä kura-raiselle maantielle. Asemareissu tehtiin vanhemmalla kotihevosella, kun tämä oli vielä kesäkengillä. Tätäkös koulupojat kummastelivat.

Siitä piti ihan tehdä laulu. Sanat keksittiin ja rallattava sävel oli jo toisilla valmiina:

”Vormiston Kalle löi jääpiikit alle
vaan hevonen jäi talliin hah-hah-haa,
kura oli maas’ ja suvi tuli taas ja
kaakin kanssa asemalle lähdettiin.”

Kalle-pappaa moinen rallatus suuttutti. Syytön hän oli ilmojen ja kelien muuttumiseen.

Joskus hänen onnistui karttaa tätä villiä joukkoa useamman viikon ajan, vaan sitten ne taas osuivat tielle yhtä aikaa hänen kanssaan uusine kujeineen. Heiteltävien kokkareiden lisäksi käytettiin tritsaa, piiskaa, rautalan-kaa, ja muuta kamaa, jota tuntui poikien taskuista löytyvän valikoimaan asti. Tähän eivät tehonneet kiellot, eivätkä järkipuheet. Eräänä lauantai-iltapäivänä, jolloin pojat olivat olleet erikoisen hankalia, oli Kalle-pappa suutuksissaan sanonut: ”Koiralauman paimentaa ennen teitä, maanantaina tulen jo poliisin kanssa”. Aikomatta kuitenkaan uhkaustaan toteuttaa. Kouluun ilmoittaminen oli monta kertaa ollut mielessä, eikä sitäkään tullut tehtyä.

Nyt tuli sattuma avuksi. Maanantaiamun koittaessa sattui Paimion-tielle samanaikaisesti August Nummilla Prunkilasta, ollen samalla asialla kuin Vormistokin, matkalla hakemaan Marttilan Maanviljelijäin Kaupan tavaraa Paimion asemalta. Hän oli komea, hyväryhtinen nuori mies, jota pojat todella luulivat poliisiksi. He kulkivat tienreunaa kuten kilteille koululaisille sopi.

Tämä hämäys onnistui monen matkan ajan ja hevosmiehet sopivat yhdessä kulkemisesta.

Vasta pitkän ajan kuluttua pojille selvisi, että Marttilan mies ei ollutkaan poliisi, vaan tavallinen hevosmies, kuten Vormistokin. Tämäkös poikia harmitti. Jotain pitäisi nyt kostoksi keksiä, mutta mitä? Parhaimmat kiusantekokongstit oli jo käytetty ja niitäkään ei voinut käyttää, siitä piti Nummilan Augusti huolen. Hän oli

jotenkin sellainen mies, josta pojat eivät voineet olla pitämättä, vaikka eivät kyytille päässeetkään. Hän piti järjestystä tiellä. Hevonen sai olla keskeimmällä, poikien paikka oli reunassa ja vastaantulijoillekin oli tilaa jätettävä.

Vaan laulaa toki sentään uskallettiin ja tähän saatiin purettua kauna, kiukku, kiusantekohalu ja sitten se oli vielä ajankulutustakin, jota pitkän matkan varrella oli aina hyvä keksiä.

Uusi säkeistö keksittiin rallatukseen:

”Vormiston Kalle se suutuksissaan
poliisilla uhkasi meitä,
vaan uhkaus valheeksi paljastui ja nyt
ei uskota enää heitä.

Nummilan August on vain tavallinen mies,

Vaikka Paimiosta Marttilaan hän oikotienkin ties.”

Viisunikkareita riitti. Aikaa oli. Riimitystä muutettiin tapauksien, kelin ja ilmanmuutostenkin mukaan. Laulun alkuaineeksi kelpasi melkein mikä vain matkan varrella huomattiin, ja mahdollisuudet tehokkaampaan kiusantekoon olivat vähentyneet Nummilan Augustin mukana.

Laulun sanoja ei koskaan kirjoitettu. Vain noiden kahden säkeistön sanat ovat vanhempien Vormistojen muistissa säilyneet.

Kalle-pappa ei koskaan kertonut kotonaan mitä hän matkoillaan näki ja koki. Joku pojista oli kerran aloittanut laulaa: ”Vormiston Kalle löi jääpiikit alle”..., pitemmälle ei hän ehtinytkään, kun isä suuttui ja kysyi, että mistä pojat olivat tuon kuulleet?

Vormiston hevonen lähtövalmiina kauppamatkalle.

”Alikulman pojilta,” vastattiin tietävästi. Siihen oli laulun loputtava. Mitä lie isä uhkaillutkaan, jos pojat vielä laulaisivat.

Aika kului. Menivät kesät ja talvet, hyvät ja huonot ilmat ja kelit. Luke-mattomat tavaraerät tulivat näin Tarvasjoen Osuuskauppaan. Mainittava on vielä, että monet kappaletavat olivat tuolloin pakattuna raskaisiin puulaatikoihin, joista sai siistin, säännöllisen kuorman, vaan olivat raskaita ja hankalia nostaa. Öljyt, rasvat ja terva tahtoivat kuumana kesäpäivänä sutata koko kuorman.

Jos jotain sellaista tarvittiin jota ei Osuuskaupassa ollut, niin tehtiin matka Turkuun, joko omalla hevosella tai kävellen koko matka, jos ei hevosta omistanut. Myös junaa käytettiin. Riippuen siitä, millä kulmalla Tarvasjokea asui, käveltiin joko Auran, Kyrön, tai Paimion asemalle, josta jatkettiin junalla ja saatiin kävelymatka lyhyemmäksi.

Kiire oli kaikille tuntematonta.

Euralla, jota nimitystä Tarvasjoesta käytettiin melkein yleisemmin tuohon aikaan, oli postinjaku vielä järjestelyä vailla tai ainakin sattumanvaraista. Joku oli keksinyt, että Vormiston Kallen sopi tuoda ainakin Juvan, Tyllilän ja Suitsulan posti Euralta tullessaan. Tilattuja sanomalehtiä tuli jo meneen paikkaan, kirjeitä ja kortteja toisinaan.

Posti jätettiin tienmutkassa olevaan Scharlinin tupaan (nykyisin Kaino

Mäkisen omistama), josta se illan tulien haettiin. Pikkuhiljaa tänne alettiin tuoda myös lähtevää postia. Jos lähteyksessä oli valmiit postimerkit vei Kalle-pappa ne Paimion aseman postilaatikkoon. Jos merkkejä varten oli jätetty vain rahaa, niin ne oli tuotava Euralle.

Paluumatkalla kuorman kanssa hänellä oli tapana myös syöttää hevosta Scharlinin pihassa. Tällä välin hän söi myös itse. Kotiin oli yksi kilometrin matka syrjään maantiestä. Tiekin oli huono, joten ei kuorman kanssa hahuttanut ajaa sinne asti. Kotoa tuotiin keittoruokaa Scharlinin hellankulmalle tulijaa odottamaan. Kuljetus oli lasten työtä. Termoskannujakaan ei silloin vielä ollut. Kauppaan oli vielä monen kilometrin matka ja näin syöden ja leväten mies ja hevonen jaksivat viedä kuormansa perille asti. Kalle-pappa ei koskaan istunut kuormalle, vaan käveli jälessä koko matkan. Osuuskaupalla oli kolme sivumyymälää Liedonperässä, Alikulmalla ja Suurilassa. Vain aniharvoin sai koko kuorman jättää Alikulman eli Mäentaan myymälään, josta pääsi kotiin monta kilometriä lyhyemmällä matkalla. Pääliikkeestä lähetettiin Suurilaan ja Liedonperään menevät tavarat meijeristä tulevien maitokuskien matkaan, jotka silloin tällöin saivat kourallisen karamellejä palkakseen, ei muuta.

Naapurien ja kyläläisten asiain toimittaminen Vistalla oli itsestään asiaan kuuluva. ”Kun muutenkin siellä käyt, niin toimita tämänkin,” saatettiin sanoa. Tarvasjoella ei ollut apteekkia.

reisun ja sanoi: ”Maantienreunan talustajaksi en jää.” Vihtori, nuorin, teki myös joitakin ajomatkoja ja kyllästyi hänkin. Alekski jaksoi pitempään, eikä hänestäkään tullut isän työn jatkajaa tässä hommassa.

Maanteiden kunto parani vähitellen. Tarvasjoen teillekin ilmestyi kuorma-autoja. Osuuskauppa oli lähes ensimmäisiä, joka käytti näiden kyydityksiä.

Kalle-pappa lopetti tavaranaajat. Osuuskaupassa oli järjestetty vaatimaton lähtötilaisuus. Lahjaksi hän sai hevoselleen sila-valjaat. Paimion asema tavarankuljetuspaikkana jäi samalla. Kuorma-autot toivat kaiken Tarvasjoen Osuuskauppaan tarvitseman tavarana suoraan SOK:n varastolta Turusta.

Tämän jälkeen Kalle Vormistoa pyydettiin viemään meijerin voikurmia Turun Valiolle. 10 kilon siistit puupyytyt, trittelit, olivat kätevästi tehtävää kuormaa. Matka Turkuun vaan oli paljon pitempi. Koululaisista-kaan ei Hämeentiellä ollut haittaa, eivätkä Lohelan metsän paljonpuhutut rosvot, pirut ja kummitukset häntä koskaan häirinneet.

Oma kiusansa tuli kuitenkin näillekin reisuille. Nyt kyydinpyytäjistä. ”Vormisto menee Turkuun. Lähtee meijeriltä aamulla, kyllä siinä mukana pääsee,” ja samalla mainittiin henkilöitä, jotka jo olivat hänen mukanaan Turussa käyneet. Ostoksille, markkinoille ja kyläreisuille menijöitä tuntui riittävän. Kerran oli meijerin pihalla ollut markkinoillemenijöitä niin paljon, että olisi riittänyt yksi joka voipytylle istumaan, kuten Kalle-pappa oli mahdottomalta näyttävää tilannetta selittänyt. Huomasivat pyytäjät kai itsekin, ettei täydelle kuormalle enää voinut painoa lisätä. Toista oli ollut Paimioon mentäessä, kun menomatalla oli tyhjä kärryt. Joukolla kävelen tuli tämäkin markkinamatka tehtyä, huonojalkasten päästessä edes vuorotellen kyydille.

Näitä voimatkoja Kalle-pappa ajoi runsaat kaksi vuotta. Sitten keksittiin, että sama kuorma-auto, joka meni hakemaan Osuuskaupan tavaraa Turusta, voi mennessään viedä meijerin viemiset Valiolle. Vormiston hevosetkin vanhenivat ja luultavasti uusittiinkin, nyt vain kotoista maanviljelystyötä varten.

”Tuohon ihmisten kuljetukseen kun vielä keksittäisiin jotain” oli Kalle-pappa murehtinut. ”Saisivat tehdä mutkan rautatiehen Tarvasjoen kautta, että kaikki halukkaat saisivat kyytiä”.

Ajan kuluessa keksittiinkin. Ei tosin rautatien mutkaa, vaan linja-auto. Joukko Tarvasjoen miehiä, joukossa maanviljelijöitäkin, ostivat yhteisesti sellaisen, aloittaakseen säännöllisen henkilökuljetuksen Turkuun. Lehti-ilmoituksella haettiin ”autonajokoulun käynnyttä miestä vakituiseen työhön”, kuten Turun Sanomain ilmoitus oli ollut. Tähän toimeen valittiin Nikolai Nyman niminen mies Jokioisilta. Hän muutti Tarvasjoelle äitinsä ja tätinsä kanssa ostaen Mäkirinne nimisen tilan Alikulmalta (nykyinen Vilhonen). Tästä miehestä tuli joitakin vuosia myöhemmin Kalle Vormiston vävy. SE onkin jo toinen juttu ja vuosiluvuksi kirjoitettiin 1925.

Tarvasjoella oli siirretty autojen aikaan, sopuisasti hevosten rinnalle.

Monia vuosia myöhemmin oli Vormistoon poikennut nuori, hyväkätöksinen mies vakuutusasioissa. Kuultuaan talonväen nimen oli hän kysynyt, että oliko isäntä mahdollisesti sama mies, joka aikaisemmin ajoi Paimiosta tavaraa Tarvasjoelle päin. Isoäiti oli myöntänyt näin olevan. Kalle-pappa ei ollut kotona. Mies oli pitkän aikaa ollut hiljaa, yhteen paikkaan miettiväisenä tuijottaen. ”Kyllä me koulupojat sitä miestä ja hevosta silloin kiusasimme. Olin yksi pahimmista. Voisiko emäntä kertoa hänelle edes yhden pojan anteeksipyyntöä”.

Sylvi Lenkkeri

Tarvasjoen miehistä osasto Törnissä

Historia kertoo tarinan, kuinka ranskalainen insinööri Ferdinand de Lessepsille ja hänen nuoruutensa rakastetulle Eugènielle eräs mustalaisnainen ennusti tulevan elämän. Lessepsistä hän sanoi tulevan ojankaivajan, mutta rakastetusta keisarinna. Näin kävi Eugèniestä tuli Napoleon III puoliso, mutta Ferdinandista Suetsin- ja Panaman kanavan rakentaja. Itä-Karjalan korvessa ei tainnut olla silloin sodan aikana ennustajia, kun Rekolan Eino ja Koiviston Manu Törnin porukan I-joukkueen sisseinä makasivat samassa teltassa vierekkäin. Niin kuitenkin kävi, että myöhemmin Einoista tuli Tarvasjoen ja koko lähiseudun paras ojankaivaja ja Maunosta Suomen presidentti.

Lähes yhtäaikaan he olivat tulleet täydentämään maineikasta luutn. Törnin komppaniaa keväällä 1944. Törnin miehet oli koottu valikoiduista, fyysiseltä kunnoltaan hyvistä vapaaehtoisista miehistä. Korkean kunnan ylläpitäminen ja erinomaisen sotilaskunnan saavuttaminen olikin Törnin miehillä joka hetki harjoitellun alla. Henki joukossa oli kuitenkin senkaltainen, että kunnonkohennusta tehtiin vapaalla ja iloisella mielellä. Einokin koki sen aivan eritavalla, kuin tarvasjokelaisten omassa komppaniassa JR 35 asemasodan joutilaisuuden jälkeen toimeenpantu santsi ja kurinpäätös.

Vaikka Törnin porukka oli koottu miehistä kautta Suomen, niin eniten oli Varsinais-Suomesta ja yllättävän monta juuri Tarvasjoelta. Tarvas-lehti kertoi jo aikaisemmin Martti Leinon elämän vaiheista ja siinä yhteydessä hänen toimimisesta Lauri Törnin lähettinä. Saman komppanian huolto-puolella toimi Suurilasta syntyisin oleva Reino Ylenius. Aivan Marttilan rajalta oli mukana Riku Ruohonen ja nykytarvasjokelaisista oli mukana Hannes Laine.

Hannes Laine oli kuulunut jo talvella 1943 JR35 riveissä ns. kapt. Grönroosin osastoon, joka hiihtäen teki samansuuntaista partiointia vihollisen selustaan ja suoritti yllättäviä vastaiskuja. Tuolloin tehtiin mm. kaksi iskua n. 60 km. vihollisen selustaan Vääräkoski-nimiseen tukikohtaan, vaikkakin huonoin tuloksin. Toisella kertaa lentokoneet turvasivat takaisin paluun. Partioretkien tarkoitus olikin sillä kertaa herättää vihollisen huomio pois pohjoisempana tapahtuvasta Murmanskin radan katkaisusta, missä onnistuttiinkin. Mukana

tuotiin yksi vanki, joka toi tärkeitä tietoja. Useapäiväiset partioretket olivat hyvin rasittavia, niin että viimeiset kilometrit lähes raahautuen palattiin leirille.

Laine liittyi Törnin miehiin 3. 12. 1943, jolloin hän pääsi joukkoon lähinnä hyvänä hiihtäjänä. Törni majaili miehineen tuolloin Salkovaarassa lähellä Paatenetta. Hän oli tuolloin jo niin kuuluisa mies, että Tiltu kuulutti hänen päästään kolmen miljoonan palkkiota. Yleisesti oli tiedossa, ettei vangiksi joutuneelle Törnin miehelle annettu armoa, niin vihattuja he olivat vihollisen puolella. Talven aikana Laine osallistui muutamaa partioon ja joulun jälkeen Jouhivaarasta tehtyihin vastaiskuihin.

Kesäkuussa venäläiset aloittivat vastahyökkäyksen Kannaksella, jolloin painostus ylemmänäkin kasvoi. Juhannuspäivänä Törnin komppania lähti Jouhivaarasta tehden vastaiskuja ja viivytystaisteluja tilanteen mukaan. Heinäkuun neljäntenä päivänä osasto Törni lähti vastaiskuun Ravamäessä. Siellä JR 33 toinen pataljoona oli jäänyt pahasti saarroksiin. Ylläköö onnistui yli odotusten ja saartorengas aukeni. Seuraavana päivänä pataljoona, sekä osasto jäivät uudelleen motiin. Se ryhmä, jossa Hannes Laine toimi johtajana, oli asemassa Ravanmäen tien oikealla puolella ja tilanne kävi tukalaksi. Joukkueenjohtaja luutn. Tiitinen lähti ottamaan yhteyttä Törniin ja muut jäivät puolustamaan asemia. Kun joukkueenjohtajaa ei kuulunut takaisin, päättävät muut ylittää tien ja etsiä ulosmurtautumiskohtaa siltä suunnalta. Vihollisen ylivoima oli kuitenkin sellainen, että joukkue hajaantui. Tuolloin viisi miestä, Laine niiden mukana, jäi vangiksi. Kuulustelujen jälkeen Laineen tie kulki muiden vankien mukana Viiteeseen peninkulmien raskaan marssin jälkeen. Täältä vangit kuljettiin leirille lähelle Liettuan rajaa.

Sotavankeus on karmea kokemus kenen kohdalle se sitten sattuu. Sodan kuvaan kuuluu sekä vangiksi otto että sotavankeus. Laine oli itsekin ollut vankeja ottamassa ja tiesi, ettei vangin osa ole missään maassa hyvä. Vangiksi joutumisessa ei ollut mitään hävettävää, kun viimeiseen asti velvollisuutensa täyttäen siihen osaan pakon edessä joutui. Raskaasta työstä ja heikosta ravinnosta huolimatta, ainakin neljä Laineen kanssa vangiksi joutunutta selvisi vankeudesta.

Törnin miehet ovat vuosittain kokoontuneet muistelemaan yhteisiä kohtalon vuosiaan ja tapaamaan toisiaan. Erityisesti he arvostivat tasavallan presidentin kutsua Kultarantaan kesällä 1985. Tarvasjoen pojatkin olivat mukana.

Liettuan rajalta Laine sai varsin pian siirron Tšerepovetsin suurelle koalamisleirille Leningradin ja Moskovon puoliväliin. Täällä oli valtavasti vankeja monista kansallisuuksista, eniten kuitenkin saksalaisia. Suomalaisiakin arvellaan olleen siellä 2000 vankia. Suomalaiset eivät valittaneet ja he olivat tunnetusti käteviä käsistään. Pahin oli tilanne leirillä loka-kuussa 1944, kun puhkesi punatauti, johon paljon vankeja kuoli.

Laineen vankeusaika jäi onneksi varsin lyhyeksi. Eräänä marraskuun aamuna toiset lähtivät töihin, toiset komennettiin riviin ja vietiin junaan. Koko ajan oli toivo ja rakkaus kotiin pitänyt uskoa paluuseen yllä, mutta yllätys oli, kun kahden vuorokauden junamatkan jälkeen huomasimme olevamme Suomessa. 22. 11. 1944 luettiin radiossa palautettujen sotavankien nimet. Hanneksen tuleva Ester-vaimo kuunteli sydän pamppaillen 1256 nimen lukemista. Juuri kellon lyödessä yöllä kahtatoista mainittiin Hanneksen nimi. Ilo oli suuri. Seuraavana vuonna sitten alkoihin jo 44 vuotta kestänyt yhteinen taival.

Palatkaamme vielä Ravanmäkeen, jossa Törnin noin 100 miehen osastosta kaatui, haavottui tai joutui vangiksi yli 40 miestä. Tappiot olivat siis suuret. Jälkeenpäin on arvioitu venäläisiä olleen vastassa jopa kaksi rykmenttiä ja heidän tappionsa olivat yli 700 miestä. Taistelun tärkein tavoite pa-

luutien turvaaminen omille onnistui ja näin tappioista huolimatta taistelu oli voitettu. Osaston joukkueista 3 ja 4:s olivat lähes tuhoutuneet mm. alik. Laineen 3. joukkueesta oli kaatunut joukkueenjohtaja luutn. Tiitinen. Laineen johtamasta ryhmästä loimaalaiset Jalo ja Petäjoki sekä piikkiöläinen Lehtinen, jotka hänen kanssaan joutuivat vangiksi julistettiin kuolleiksi ja haudattiin kentälle jääneinä. Parhaiten selvisi Ravanmäessä I-joukkue, jossa Rekolakin oli.

Osasto Törni jatkoi tiukkoja vastaiskuja nopeasti paikasta toiseen siirtyen, kunnes sota loppui. Kapteeniksi ylennetystä Lauri Törnistä tehtiin Mannerheiminristin ritari ja hänen osastonsa urotöistä on kirjoitettu kirjoja, joiden kautta hänen miestensä maine yhä on kunnioitusta herättävä. Kun nyt kuitenkin keskusteleme tuossa joukossa taistelleiden veteraanien kanssa, tapaa vaatimattomia ja omasta mielestään vain velvollisuutensa tehneitä harmaantuvia miehiä, jotka ovat kiitollisia oman elämänsä säilymisestä ja ennen kaikkea vapaasta ja kukoistavasta isänmaasta. Heitä yhdistää yhä tuo, ehkä heidän johtajansa joukkoon luoma veljellinen henki, jossa vaaranvuosina jokainen teki tinkimättä tehtävänsä, eikä jättänyt aseveljeään pulaan. Sellaisen hengen omaava kansa ei koskaan kuole.

Kalervo Mäkinen

Jokijuhla Tarvasjoella 5. 8. 1989!

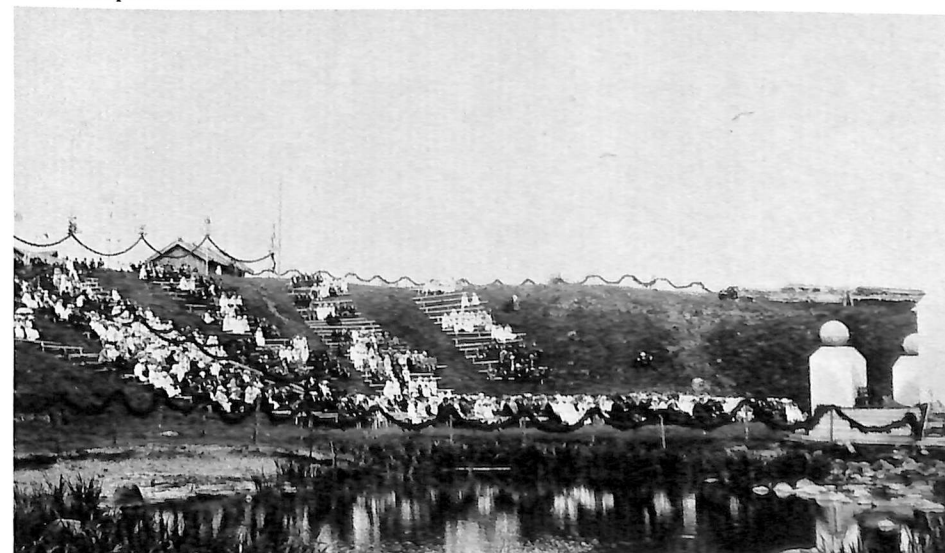
"Tee löytöretki omaan kotipitäjääsi"-teemalla lähtee Tarvasjoen kulttuurilautakunta yhdessä vapaa-aikalautakunnan ja eri järjestöjen kanssa toteuttamaan paikallista kesäjuhlaa, jonka tapahtuma-ajaksi on suunniteltu elokuun ensimmäinen lauantai. Tarkoituksena on tarjota niin vanhoille kuin uusille tarvasjokelaisille elämyksiä omasta lähiympäristöstä. Tapahtuman keskuspaikkana tulee olemaan Päivärinnan piha, jossa esiintyvät Tarvasjoen Pelimannit, Nuorisoseuran tanhuryhmät sekä The Nightingales-yhtye. Siellä myös kisaillaan jalossa puujaloillakävelyn taidossa (puujalkavitsien säestyksellä). Yleisöllä on myös tilaisuus osallistua suureen taiteenarvuskilpailuun. "Työn kun näkee, niin tekijän tuntee", sanoo vanha kansanviisaus. Onko näin, se nähdään Päivärinnassa. Pääpalkintona taulu voittajan valinnan mukaan. Toinen tapahtumapaikka on sitten luonnonkauniilla jokitoräällä, josta on upeat maisemat joka suuntaan.

Tätä puolta Tarvasjoesta harva tuntee. Jo pelkkä maisemien ihailu antaisi aihetta kylliksi hankittua paikalle, mutta onpa siellä luvassa muutakin viihdykettä. Partiolaiset paistavat räiskäleitä, Suurilan kylätoimikunta järjestää makkarannälkäisille

purtavaa ja samalla voi seurata huiuman jännittävää soutuviestiä: "Ei varaa venettä kaada" – vai kaataako... (Mahdollisesti järjestyy myös yleisölle tilaisuus pieneen soutuun.)

– Koska veit lapsesi viimeksi mato-ongelle? Jokirannassa eletään nostal-

Tarvasjoen rannat ovat ennenkin olleet juhlapaikkana. Kuva Nuorisoseurojen laulujuhlista Knaapin ahteelta.

gisia hetkiä ja osallistutaan onkimiskilpailuun, isot ja pienet, kaikki joukolla mukaan! Unohdetaan kerrankin videot ja tietokonepelit!

Tarvasjoella holkataan, se tiedetään, mutta onko nähty yhteistä holkatapahtumaa? Nytpä nähdään sekin! On ryhmää niin kuntoilijoille kuin kilpailijoille, ja TARUn majalla tarjotaan osallistujille saunat ja uinnit.

Päivällä "mennään myös bussilla". Kotiseutukierrosta suositellaan erityisesti uusille asukkaille. Vetäjänä eli oppaana tunnettu kotiseutumies Kalervo Mäkinen. Ja illalla mennään bussilla taas, suuntana Penttilän kanalan vintti ja "Tiputanssit". Ilmainen kuljetus luvassa kirkolta.

Joten varaa itsellesi vapaa lauantai, viihdy ja virkisty leppoisissa merkeissä aivan "kotinurkilla". Tavataan Tarvasjoella 5. 8. 1989!

Marja Koponen